



НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА

**СЕКТОР ОСИГУРАЊА У
РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Извештај за прво тромесечје 2019. године

Садржај:

1. Тржиште осигурања	4
1.1. Учесници на тржишту	4
Друштва за осигурање	4
Остали учесници на тржишту	5
1.2. Структура портфеља осигурања	5
1.3. Билансна сума и билансна структура	7
Билансна сума	7
Структура активе	8
Структура пасиве	9
2. Показатељи пословања	10
2.1. Адекватност капитала	10
2.2. Квалитет имовине	11
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви	11
2.4. Профитабилност	12
2.5. Ликвидност	13
3. Аутоодговорност	13
4. Закључак	13

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда
T1	прво тромесечје у години – период од 1. 1. до 31. 3.

1. Тржиште осигурања¹

1.1. Учесници на тржишту

Друштва за осигурање

На крају Т1 2019. године, у Републици Србији је пословало 20 друштава за осигурање, што је за једно друштво за осигурање мање него у претходној години.² Искључиво пословима осигурања бави се 16 друштава, а пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања, искључиво животним осигурањем бави се четири друштва, искључиво неживотним осигурањем шест друштава, а и животним и неживотним осигурањем, такође, шест друштава.

Посматрано према власничкој структури капитала, од 20 друштава за осигурање, њих 15 је у већинском страном власништву.

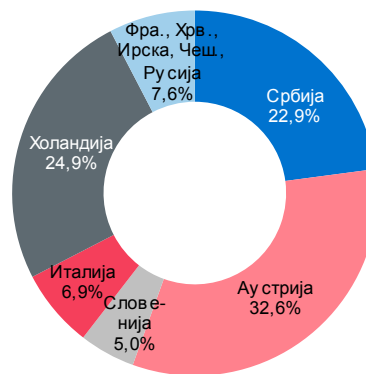
На крају Т1 2019, друштва за осигурање у страном власништву бележе преовлађујуће учешће у: премији животних осигурања (90,3%), премији неживотних осигурања (65,3%), укупној имовини (77,1%), као и у броју запослених (68,4%).

Графикон 1.1.1. Структура друштава за осигурање Србије према власништву (у Т1 2019)



Извор: Народна банка Србије.

Графикон 1.1.2. Билансна сума друштава за осигурање Србије према власништву (у Т1 2019)



¹ Извештај је базиран на подацима које су друштва за осигурање дужна да достављају Народној банци Србије, а чија исправност није била предмет непосредне контроле Народне банке Србије. При анализи тржишта осигурања потребно је имати у виду да су промене, у овом извештају, посматране у односу на податке друштава за осигурање која су имала дозволу у Т1 2018. године.

² Једно друштво за неживотно осигурање се у четвртном тромесечју 2018. године припојило другом друштву за неживотно осигурање.

Остали учесници на тржишту

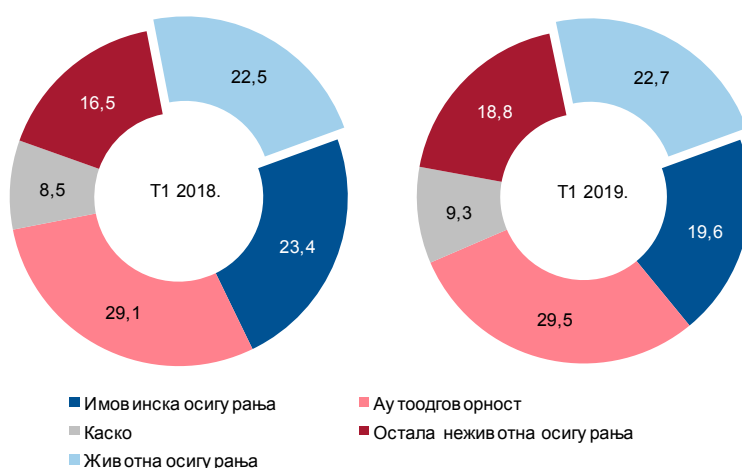
Поред друштава за осигурање, на тржишту послује и: 17 банака, седам давалаца финансијског лизинга и један јавни поштански оператор, који су добили сагласност за обављање послова заступања у осигурању, затим 90 правних лица (друштва за посредовање у осигурању и друштва за заступање у осигурању), 83 заступника у осигурању (физичка лица – предузетници) и 4.092 активна овлашћена лица за обављање послова заступања, односно послова посредовања у осигурању.

1.2. Структура портфеља осигурања

Укупна премија у Т1 2019. године износила је 24,8 млрд динара (210 млн евра или 236 млн америчких долара),³ што је за 0,5% више него у истом периоду претходне године.

У структури премије, учешће неживотних осигурања износило је 77,3%, док се учешће животних осигурања благо повећало – са 22,5% у Т1 2018. године на 22,7% Т1 2019, што је последица већег номиналног раста премије животних осигурања од раста премије неживотних осигурања.

Графикон 1.2. Укупна премија према врстама осигурања (у Т1 2018. и Т1 2019, у %)



Извор: Народна банка Србије.

Посматрано према врстама осигурања, структура премије у Т1 2019. донекле је слична структури у истом периоду 2018. године. Највеће учешће у укупној премији имало је осигурање од одговорности (осигурање од

³ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. марта 2019.

аутоодговорности) због употребе моторних возила – 29,5%. За разлику од Т1 2018. године, када је осигурање имовине од пожара и других опасности и осталих осигурања имовине – имовинска осигурања – следило осигурање од аутоодговорности, у Т1 2019. године, услед пада премије имовинских осигурања, то место, према учешћу, заузима животно осигурање са 22,7%. Следе имовинска осигурања, са учешћем од 19,6% и осигурање моторних возила – каско, са учешћем од 9,3%.

У Т1 2019, у односу на Т1 2018. године, премија неживотних осигурања забележила је скроман раст (за 0,1%). Премија осигурања од аутоодговорности порасла је за 1,8%, премија осигурања моторних возила – каско за 10,2%, премија осигурања од последица незгоде за 2,4%, док је премија имовинских осигурања смањена за 15,7%.

Осигурање од последица незгоде, које, између осталих, обухвата и обавезна осигурања, као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду и од професионалних обољења, у Т1 2019. године бележи учешће од 3,4%.

Ако се упореди учешће премије добровољног здравственог осигурања у Т1 2018. и с његовим учешћем у Т1 2019, уочава се раст тог учешћа – са 4,9% на 6,4%, праћен номиналним растом ове премије од 30,6%. При томе, пет друштава за осигурање покрива чак 87,9% овог сегмента тржишта.

У Т1 2019. године, у поређењу с Т1 2018. године, није промењен редослед на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање посматрано према висини укупне премије и премије неживотних осигурања, која у наведеним премијама свих друштава за осигурање учествују са 78,1% и 80,0%, респективно. Међутим, променио се редослед пет највећих друштава за осигурање посматрано према висини премије животних осигурања, која у укупној премији овог сегмента тржишта учествују са 83,8%.

Концентрација на тржишту, мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају, билансних сума свих друштава за осигурање, умерена је и на крају Т1 2019. године износи 1.289.⁴

⁴ Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

Табела 1.2. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање
(у млн RSD, у %)

	31. 3. 2018.			31. 3. 2019.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Према критеријуму укупне премије							
Дунав	6923	28,0	1	6394	25,7	1	-
Ђенерали	5636	22,8	2	5489	22,1	2	-
ДДОР	2870	11,6	3	2938	11,8	3	-
Винер	2671	10,8	4	2917	11,7	4	-
Триглав	1454	5,9	5	1658	6,7	5	-
Према критеријуму премије неживотних осигурања							
Дунав	6407	33,4	1	5847	30,5	1	-
Ђенерали	3655	19,1	2	3625	18,9	2	-
ДДОР	2454	12,8	3	2502	13,0	3	-
Винер	1795	9,4	4	1824	9,5	4	-
Триглав	1321	6,9	5	1549	8,1	5	-
Према критеријуму премије животних осигурања							
Ђенерали	1981	35,6	1	1864	33,0	1	-
Винер	876	15,8	2	1093	19,4	2	-
Граве	757	13,6	3	721	12,8	3	-
Дунав	516	9,3	4	547	9,7	4	-
Уника жив.	412	7,4	6	507	9,0	5	раст
ДДОР	415	7,5	5	436	7,7	6	пад

Извор: Народна банка Србије.

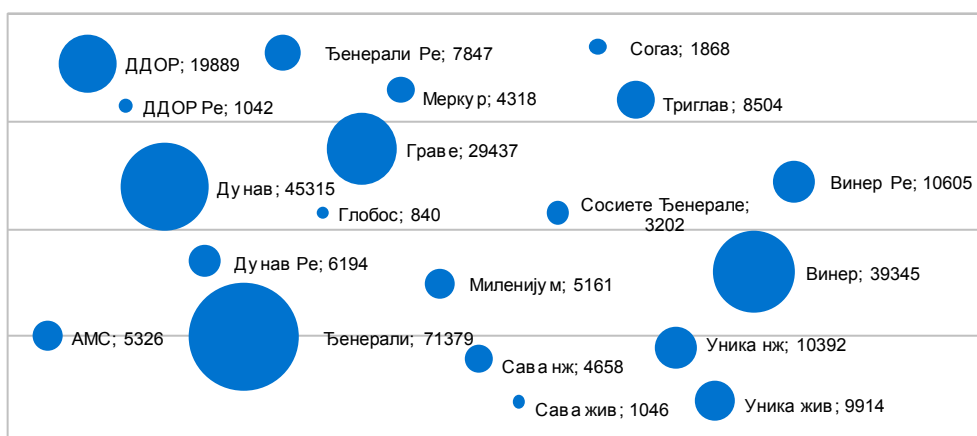
1.3. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за осигурање и друштава за реосигурање повећана је за 16,7% у односу на крај Т1 2018, на 286,3 млрд динара на крају Т1 2019. године (2.427 млн евра или 2.726 млн америчких долара).⁵

⁵ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. марта 2019.

Графикон 1.3.1. **Билансне суме друштава за осигурање**
(на дан 31. 3. 2019, у млн RSD)



Извор: Народна банка Србије.

У Т1 2019. године није промењен редослед на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање посматрано према висини билансне суме, која у укупној билансној суми свих друштава за осигурање учествују са 79,0%.

Табела 1.3. **Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање према критеријуму билансне суме**
(у млн RSD у %)

	31. 3. 2018.			31. 3. 2019.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Ђенерали	58687	25,6	1	71379	27,4	1	-
Дунав	41134	18,0	2	45315	17,4	2	-
Винер	35981	15,7	3	39345	15,1	3	-
Граве	26973	11,8	4	29437	11,3	4	-
ДДОР	18258	8,0	5	19889	7,6	5	-

Извор: Народна банка Србије.

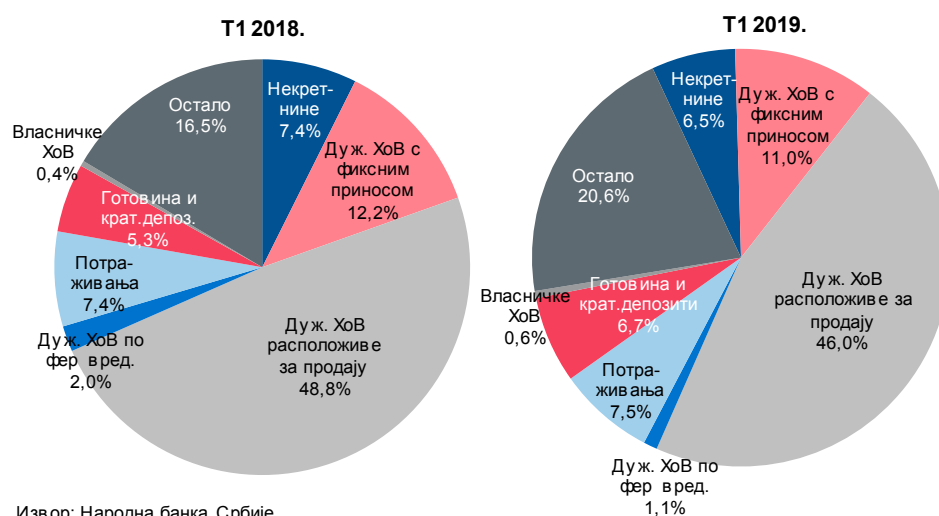
Структура активе

У структури активе друштава за осигурање и друштава за реосигурање, са стањем на дан 31. марта 2019. године, највећи део односио се на дужничке хартије од вредности, и то дужничке хартије од вредности расположиве за продају (46,0%), с фиксним приносом (11,0%) и које се исказују по фер вредности кроз биланс успеха (1,1%). Иза њих следе техничке резерве које падају на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара (11,8%), готовина и краткорочни депозити (6,7%), потраживања (7,5%), некретнине, постројења и опрема (6,5%), власничке хартије од вредности (0,6%) и остало⁶.

⁶ Остало обухвата: нематеријална улагања, гудвил, софтвер и остала права, учешћа у капиталу, остале дугорочне финансијске пласмане (осим дужничких хартија од

У поређењу са истим периодом претходне године, може се закључити да дужничке хартије од вредности, иако смањују, и у Т1 2019. задржавају претежно учешће – 58,1%, док су техничке резерве које падају на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара (као део категорије „Остало” у Графикону 1.3.2) повећале своје учешће, што је последица велике штете изазване пожаром, саосигуране код два друштва за осигурање и реосигуране код два друштва за реосигурање.

Графикон 1.3.2. Структура активе
(на дан 31. 3. 2018. и 31. 3. 2019)



Извор: Народна банка Србије.

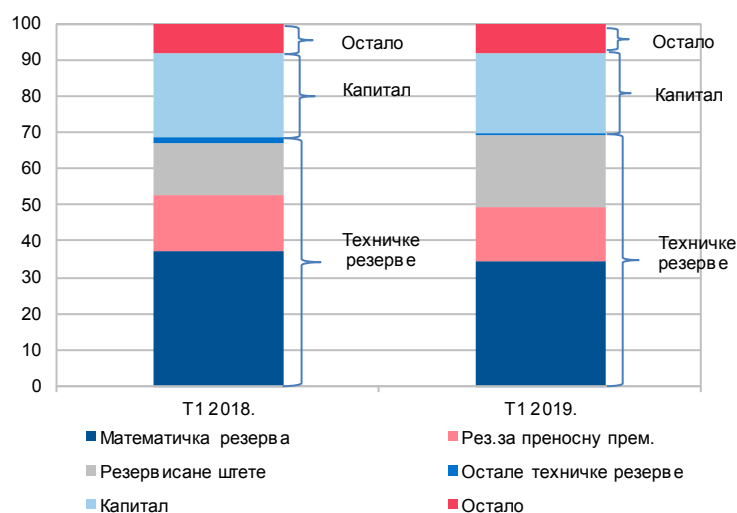
Структура пасиве

На крају Т1 2019. године, у структури пасиве, техничке резерве исказују учешће од 70,0%, а капитал 21,7%.

У односу на крај Т1 претходне године, капитал, у износу од 61,4 млрд динара, бележи раст по стопи од 9,6%, док су техничке резерве, у износу од 198,1 млрд динара, повећане за 18,8%, као последице резервације поменуте велике штете. Математичка резерва задржава најзначајније учешће у техничким резервама, са стопом раста у Т1 2019. године од 8,8%.

Техничке резерве у континуитету бележе и номиналан и реалан раст.

вредности с фиксним приносом), остала дугорочна средства, одложена пореска средства, залихе, стална средства намењена продаји, остале хартије од вредности у оквиру финансијских пласмана, остале краткорочне финансијске пласмане, порез на додатну вредност, АВР и техничке резерве које падају на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара.

Графикон 1.3.3. Структура пасиве
(у %)

Извор: Народна банка Србије.

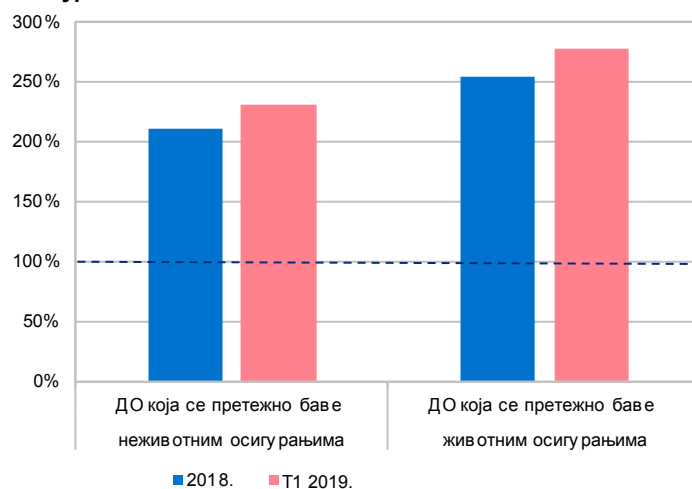
2. Показатељи пословања

2.1. Адекватност капитала

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе из осигурања, као и од испуњености услова који се односе на адекватност капитала, а утврђени су као однос захтеване и расположиве маргине солвентности.

Расположива маргина солвентности сектора осигурања (друштва за осигурање и друштва за реосигурање) на дан 31. марта 2019. године у Републици Србији износила је 45,1 млрд динара, а захтевана маргина солвентности – 18,3 млрд динара. На нивоу свих друштава за осигурање у Републици Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима*, **основни показатељ адекватности капитала** (однос расположиве и захтеване маргине солвентности) износио је 231,3%, а код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* – 276,9%.

Графикон 2.1 Адекватност капитала друштава за осигурање



2.2. Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања (као облика активе које може карактерисати отежана наплативост) у укупној активи друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, тј. **рацио теже утрживе активе**, на крају Т1 2019. је на задовољавајућем нивоу и износи 17,0% (16,3% на крају 2018). На промену вредности овог показатеља утицао је већи раст наведених облика активе од раста саме активе.

Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведени показатељ је благо смањен – са 3,8% на крају 2018. на 3,6% на крају Т1 2019.

2.3. Инвестирање средстава техничких резерви

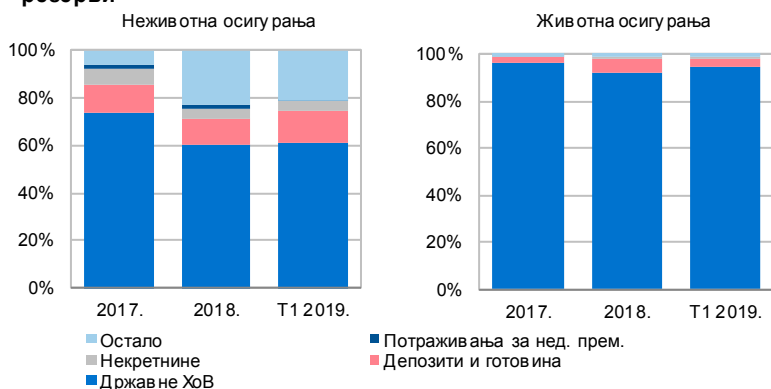
Да би се обезбедила заштита интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремено исплатила штета, није довољно само да се формира адекватан ниво техничких резерви већ и да се средства техничких резерви улажу на начин који обезбеђује очување и увећање њихове реалне вредности, како би се створили услови за измирење преузетих обавеза у целини и у року сада, и убудуће. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства инвестира тако што ће водити рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом своје инвестиционе политике.

У друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, као и друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања*, у Т1 2019, пун износ средстава техничких резерви инвестиран је у прописане облике имовине.

Посматрано укупно у Републици Србији за сва друштва за осигурање, средства техничких резерви *неживотних осигурања* у Т1 2019. године највећим делом су била уложена у државне хартије од вредности – 61,1%, а затим у техничке резерве на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара –19,0%, депозите код банака и готовину – 13,1%, некретнине – 4,2% и потраживања за недоспеле премије – 0,8%.

У структури инвестирања средстава техничких резерви *животних осигурања*, најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 94,0%, док су депоновање код банака и готовина заступљени са свега 3,5%.

Графикон 2.3 Структура инвестирања средстава техничких резерви



Извор: Народна банка Србије.

2.4. Профитабилност

На профитабилност друштава за осигурање указује вредност **комбинованог рација у самопридржају** (односно збира меродавних штета и трошкова спровођења осигурања, у самопридржају према меродавној премији у самопридржају). Вредност овог рација испод 100% указује на способност друштава за осигурање да из прикупљене премије исплате штете и покрију настале трошкове, док се за вредности овог показатеља изнад 100% претпоставља да друштва при одређивању висине премије узимају у обзир и потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту непокретности, што их излаже тржишним ризицима. Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* вредност комбинованог рација у самопридржају смањена је са 87,1% у Т1 2018. на 81,2% у Т1 2019. На повољно кретање овог рација утицао је већи раст меродавне премије у самопридржају од збирне промене меродавних штета и

трошкова спровођења осигурања, у самопридржају. При томе, уочава се пад трошкова спровођења осигурања, што је значајан показатељ резултата предузетих активности Народне банке Србије на унапређењу тржишта осигурања.

2.5. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора водити рачуна и о усклађености средстава и обавеза по рочности, као и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава, пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Показатељ усклађености ликвидне активе и обавеза⁷ у сектору осигурања (друштва за осигурање и друштва за реосигурање), који у Т1 2019. износи 136,8%, говори у прилог довољности ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза у сектору осигурања.

3. Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима на крају Т1 2019. године бавило се десет друштава за осигурање, што је непромењен број у односу на исти период претходне године.

Премија осигурања од аутоодговорности у Т1 2019. године виша је за 1,8% него у истом периоду претходне године.

Концентрација портфеља у овом сегменту благо је смањена, с обзиром на то да су у Т1 2019. године три друштва за осигурање с највећим учешћем у премији осигурања од аутоодговорности покривала 67,1% тржишта, док су у истом периоду претходне године та друштва покривала 68,6% тржишта.

4. Закључак

Из упоредних показатеља за Т1 2019. године и истог периода 2018. године издвајају се следеће промене у посматраном периоду:

⁷ Ликвидна актива у овом извештају обухвата финансијске пласмане, готовину, депозите код банака и остале непоменуте дугорочне финансијске пласмане, док обавезе обухватају краткорочне обавезе, пасивна временска разграничења, резервисане штете и друге техничке резерве осигурања до годину дана.

- На тржишту Републике Србије пословало је 20 друштава за осигурање, што је за једно друштво мање него у истом периоду претходне године, уз благо смањење броја запослених на 10.694, по стопи од 1,8%;
- Билансна сума сектора осигурања порасла је за 16,7% и износи 286,3 млрд динара;
- Капитал је порастао за 9,6% и износи 61,4 млрд динара;
- Техничке резерве су повећане за 18,8% и износе 198,1 млрд динара, као и инвестирање пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине и у животним, и у неживотним осигурањима;
- Укупна премија је повећана за 0,5% и износи 24,8 млрд динара;
- Учешће неживотних осигурања од 77,3% у укупној премији и даље је доминантно. Премија неживотних осигурања порасла је за 0,1%, при чему су осигурање од аутоодговорности, осигурање моторних возила – каско и добровољно здравствено осигурање порасли, док су имовинска осигурања смањена;
- Животна осигурања су повећала учешће у укупној премији са 22,5% на 22,7%, уз номинални раст ове премије од 1,6%.

Постојећим прописима којима се уређује делатност осигурања у Републици Србији створени су предуслови за значајан корак ка даљој конвергенцији стања сектора осигурања у Републици Србији нивоу развоја тог сектора у Европској унији. Наиме, спроведене су поједине одредбе Солвентности 2 које се односе на квалитативне захтеве другог стуба (систем управљања који обухвата четири кључне функције: управљање ризицима, систем интерних контрола, интерну ревизију и актуарску функцију, као и сопствену процену ризика и солвентности – *ORSA*, супервизију засновану на процени ризика, *fit&proper* захтеве при лиценцирању субјеката надзора и др.).

Озбиљне промене регулаторног оквира у области надзора сектора осигурања тек очекују се са усклађивањем прописа с Директивом о дистрибуцији осигурања и применом Солвентности 2.

Директива о дистрибуцији осигурања доноси решења којима се ближе утврђује надзор и управљање производима осигурања како би се обезбедило да ти производи одговарају стварним потребама корисника. Поред тога, ова директива прописује начин информисања корисника и вршење дистрибуције производа осигурања, чиме се унапређује ниво заштите права и интереса корисника услуге осигурања.

Ефективан режим солвентности усклађен са економским приступом који се заснива на ризицима у складу је с развојем у другим деловима финансијског сектора, нарочито банкарским. С тим у вези, ради даљег унапређења регулативе пруденцијалног надзора, у предстојећем периоду очекује се усклађивање с Директивом Солвентност 2, која ће обезбедити подстицаје друштвима за (ре)осигурање да на одговарајући начин мере

ризике којима су изложени у свом пословању и њима управљају, како би и надаље била обезбеђена стабилност сектора осигурања.

Завршетком прве фазе стратешки опредељених активности на примени Солвентности 2 – анализе усклађености регулативе, спровођењем активности које су у току, а у оквиру су друге фазе – процене ефеката примене, као и преласком на усклађивање регулаторног оквира као треће фазе, обезбедиће се усклађеност делатности осигурања у Републици Србији с правилима која важе у Европској унији, односно још виши ниво стабилности сектора осигурања и заштите корисника услуга осигурања најкасније до приступања Републике Србије Европској унији.